

СУЧАСНА ПОРТУГАЛЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА У ПОШУКАХ ІДЕНТИЧНОСТІ ПОРТУГАЛЬЦЯ

Сучасна література Португалії є своєрідним синтезом традиційних архетипних цінностей португальської культури з чітко вираженими домінантами патріотизму, і поваги до своєї країни, перш за все як до могутньої колоніальної держави. Одним з важливих наративів у літературі Португалії є також визнання верховенства класичних католицьких традицій та перевага абсолютного гуманізму. Характерною особливістю стилю сучасних португальських авторів є представлення головних літературних героїв світові як вільних, неупереджених, відважних, представників, людей, якими нація може пишатися.

Своєрідною візитівкою сучасної португальської літератури цілком справедливо визнати фундаментальні романи-кити, які повною мірою відображають ідентичність сучасних португальців.

Однозначно, справедливо, що романом десятиліття у 2003 році було визнано «Екватор» сучасного португальського письменника Мігела Соуза Тавареша. Книга описує життя країни на початку ХХ ст. і оповідає історію журналіста, що має виконати завдання державного значення. Головний герой подорожує до островів Сан-Томе і Принсіпі – португальської колонії. Головна інтрига твору полягає в тому, що ця маленька країна стала епіцентром великої політичної гри між Португалією і Великобританією. І основним завданням героя є зуміти переконати британського посла, що на островах немає рабства тоді, коли насправді людей жорстоко експлуатують.

Власне автор роману зобразив напружене протистояння кращих представників двох могутніх колоніальних імперій. Герої твору неупереджені, мудрі, у кожного своє поняття справедливості. Але основний ключ до розуміння ідентичності

португальської нації в романі полягає в тому, що у своїй книзі автор показує країну і її представників як істинних прихильників колоніального імперіалізму. Португалія, що була колись однією з наймогутніших морських держав Європи, тримала пальму першості в епоху Великих географічних відкриттів і не збирається здавати свої позиції. Адже втримати владу над колоніями було стратегічним завданням монархів. Цілісність країни, кількість завойованих територій, що їй належали і надалі залишаються приводом для гордості кожного португальця [1].

Значний успіх роману «Екватор» письменника Мігел Соуза Тавареша у світлі сучасних міжнародних відносин Португалії з іншими державами тільки підтверджує тезу: мати за честь прислужитися своїй країні, бути дотичним до її історичних моментів є визначальною складовою національної ідентичності португальців. Автор також без прикрас описує нелюдські умови поневолених народів і ставить питання толерантності і подолання насильства. Ці аспекти є надважливими і йдуть в ногу з часом у розвитку нових рис ідентичності португальського народу – лібералізму у політичних поглядах, прихильності до ідеї рівності, співчуття.

Ще одним фундаментальним романом сучасної португальської літератури, де певною мірою інтерпретуються традиційні християнські цінності є роман Жозе Сарамого «Євангеліє від Ісуса». Книга розповідає про життя Ісуса Христа як про життя звичайної земної людини. Особливу увагу письменник звертає на подробиці, які не представлені в класичних євангеліях, зокрема пише про родину Марії і Йосифа, детально розповідає про юність Ісуса. Роман перш за все представляє світу людські якості Христа його «земну» частину життя. Саме за цей роман Жозе Сарамого був удостоєний Нобелівської премії з літератури у 1998 році.

Книгу «Євангеліє від Ісуса» у контексті традиційних релігійних цінностей португальського суспільства можна вважати викликом, такою собі «білою вороною» на тлі суворих католицьких канонів. Роман неодноразово критикували представники Ватикану і самі португальці. Адже традиційний католицизм, беззаперечна віра в Бога і ревне наслідування усталених християнських традицій є неодмінним атрибутом ідентичності португальців [2].

Своїм романом Жозе Сарамого ніби оновлює традиційний католицизм. Своїм «приземленням» Ісуса, возвеличенням Його саме як Людини письменник творить нові релігійні традиції, менш суворі, більш доступні для розуміння сучасної португальської молоді. «Євангеліє від Ісуса» ламає всі можливі стереотипи до новітнього трактування божественного. Фактично цією книгою автор відкриває нові грані релігійної освіченості для наступних поколінь. Португальська культура як і нація неспинно змінюються і розвиваються під впливом часу, історичних, політичних економічних чинників, тому саме релігія в Португалії є тією платформою, яка зберігає цілісність народу. Саме тому книга не тільки викликала шквал критики серед традиційних португальських католиків, а й загалом зуміла повернути жвавий інтерес до церкви і релігійних цінностей у країні.

Історично склалося так, що портрет португальців в традиційній уяві асоціюється як образ емоційних, щирих, комунікабельних, відкритих до нових знайомств і готових бути частиною команди людей, незалежно від того в яких сферах і обставинах ці риси національної ідентичності себе проявляють. Яскравим підтвердженням цих тверджень став роман *Escape Goat* («Козел відпущення»). Унікальність твору полягає в тому, що у 2020 році під час карантину, спричиненого епідемією Covid 19, 40 письменників Португалії вирішили написати колективний роман. Перформенс виглядав так: кожного дня публікувалась нова глава твору щоразу іншого письменника.

Ініціатива створення такого літературного проєкту належала популярній португальській письменниці Маргаріді де Карвальо. Роман розповідає історію вчених, які роблять спроби винайти вакцину від вірусу, що спричинив пандемію [3].

За словами пані Карвальо особливість творення нового дива сучасної португальської літератури полягає у тому, що кожен автор по своєму трактує та описує теми і персонажів, що фігурують у цій історії. Літератори щиро діляться особистими страхами і переживаннями. Спільна робота авторів творить яскраву картину літературного сюжету про життя в ізоляції. Роман зумів викликати

величезну цікавість серед португальських читачів, адже піднімає актуальні болючі теми і спонукає до пошуків спільних рішень щодо виходу із непростої ситуації.

Таким чином бачимо, що нова португальська літературна спадщина є своєрідним віддзеркаленням пошуків ідентичності португальців. Сучасні твори вміло інтегрують класичні цінності народу у реалії сьогодення. Надзвичайно важливим є той аспект літератури Португалії, що вона є дуже чутливою до соціокультурних змін, які відбуваються в суспільстві, тому демонструє прогрес і еволюцію національних ідеалів, враховуючи потреби нової генерації португальського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тщеславие и откровение: три португальских романа. / Алёна Левашова-Черникова. Електронний ресурс - <https://literaturno.com/>.
2. Литературный минимум: какие книги нужно прочесть, чтобы лучше понять Португалию. / публікація від 01.02.2019 р. Електронний ресурс - <https://www.portuguesa.ru/>.
3. Португальські письменники створюють колективний роман. / публікація від 1. 05.2020 р. Електронний ресурс - <https://ukrrain.com/>.